

Паміж Пушкіным і Купалам

Тое, што беларуская і руская літаратуры маюць шмат кропак судакранання, ужо даўно стала аксіёмай. Агульнасць гісторыі развіцця, генетычныя, тыпалагічныя сувязі, нарэшце, асабістыя знаёмствы, наследаванні, перайманні. Таму і міжнародная навуковая канферэнцыя “Беларуская і руская літаратуры: тыпалогія ўзаемасувязей і нацыянальнай ідэнтыфікацыі”, што прайшла ў [Інстытуце мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы НАН Беларусі](#), выклікала шчырую зацікаўленасць не толькі літаратуразнаўцаў, але і пісьменнікаў. Удзельнікамі навуковага форуму сталі даследчыкі літаратуры з Беларусі, Расіі, Польшчы, Украіны. Сярод іх — Любоў Турбіна. Вядомая паэтэса, кандыдат філалагічных навук, старшы навуковы супрацоўнік Інстытута сусветнай літаратуры імя А. М. Горкага Расійскай акадэміі навук, яна доўгі час жыла

і працавала ў Беларусі. Таму, як ніхто іншы, добра адчувае адметнасці літаратурнага жыцця на памежжы беларускай і рускай культур.

— Падчас выступлення на пленарным пасяджэнні даследчык Анатоль Андрэеў звярнуў увагу на тое, што рускамоўная літаратура застаецца незапатрабаванай у Беларусі. У вас тут выходзяць кнігі, падборкі вершаў у часопісах, пераклады ў газетах...

— Калі прыняць за ўмову той факт, што літаратура запатрабавана сучасным грамадствам, то і я адчуваю сябе запатрабаваным аўтарам. Але часам здаецца, што грамадства жыве іншым. Калі я вучылася ў Літінстытуце, імёны пісьменнікаў былі ва ўсіх на слыху, мы тэлефанавалі адно аднаму, паведамлялі пра публікацыі.

— Якія тэмы вы распрацоўваеце ў межах даследаванняў Інстытута сусветнай літаратуры імя А. М. Горкага РАН?

— Пішу пра беларускіх пісьменнікаў, якіх лічу асабліва значнымі і вартымі таго, каб іх ведалі і не забываліся. Імёны многіх аўтараў з Беларусі раней былі на слыху ў Расіі. Час праходзіць, з’яўляюцца новыя творцы, але я хачу, каб былі ў поўнай меры ацэненыя тыя, хто гэтага сапраўды варты. Калі казаць пра вялікую тэму даследавання, то маю задумку пісаць пра літаратурны працэс у Беларусі ў апошняй чвэрці XX ст.

— Важнае пытанне і зваротнай рэакцыі. Як ставяцца да беларускай літаратуры ў Інстытуце сусветнай літаратуры імя А. М. Горкага РАН?

— З вялікай цікаўнасцю. Хоць і ёсць розніца ва ўспрыманні розных аўтараў. Да прыкладу, Алесь Адамовіч — адзін з самых вядомых беларускіх пісьменнікаў у Маскве. За кошт таго, што ён многа пісаў па-руску. Але Максіма Багдановіча даводзіцца прадстаўляць ледзь не ўпершыню. З аднаго боку, тое, што можаш нарэшце пазнаёміць расійскую публіку з гэтай выбітнай асобай, — вялікае шчасце; але з іншага, даводзіцца пісаць пра такія рэчы, якія ўжо настолькі відавочныя, што іх нельга не ведаць. Атмасфера ў нас добразычлівая, і мне ўдаецца зацікавіць расійскага чытача новымі (для іх) імёнамі выдатных беларускіх аўтараў. Таму ёсць стымул добра пісаць пра пісьменнікаў, чыя творчасць мне асабіста надзвычай падабаецца.

— Існуе некалькі азначэнняў сусветнай літаратуры. Калі лічыць, што гэта сукупнасць лепшых дасягненняў аўтараў-прадстаўнікоў нацыянальных літаратур, то каго з беларускіх аўтараў вы ўключылі б у спіс сусветна значных?

— Я проста пералічу тых аўтараў, пра каго пісала асобныя работы. Янка Купала — шкадую, што нічога не паспела напісаць пра Якуба Коласа, — Максім Багдановіч, Янка Брыль, Міхась Стральцоў, цяпер пішу пра Алеся Адамовіча, запланавана праца па творчасці Івана Мележа. З сучасных прэзаікаў вылучыла б Андрэя Федарэнку. Яго мала ведаюць у Расіі, у той жа час кнігі Андрэя маюць сваю адметную мову, іх нават не хочацца перакладаць на рускую, чытаць толькі ў арыгінале.

— **А ў цэлым, наколькі матываваны пераклад з беларускай на рускую мову?**

— Гэта важнае пытанне, бо калі я ў сваіх работах выкарыстоўваю цытаты з беларускіх твораў, ёсць патрабаванне нават іх назвы перакладаць. А мне здаецца, пераклад і не патрэбен, проста людзі лянуюцца прачытаць і падумаць. Але добра заўсёды захоўваць і арыгінал, падаваць у варыянце білінгва. У Маскве ў 2003 годзе пабачыла свет анталогія беларускай паэзіі ў такім варыянце, я была яе складальнікам і магла паказаць сваё бачанне беларускай паэзіі. Перавага двухмоўнага выдання і ў тым, што чытач заўсёды можа звярнуцца да арыгінала, натуральна, што яго ўплыў мацнейшы за варыянт, з якім папрацаваў перакладчык. Але бывае і пераклад нядрэнны, ён не сапсуе ўражання.

— **Ваша літаратурная кар’ера па сутнасці пачалася ў Беларусі. Кім сябе адчуваеце: беларускай ці расійскай пісьменніцай?**

— У Маскве вельмі дапамагае, што за мной ёсць Беларусь. Там мяне ведаюць нямногія, тут больш чытачоў і прыхільнікаў маёй творчасці. Нават сёння дзяўчына падыходзіла і казалася, што чытала мае вершы ў перакладзе на беларускую мову. Але ўсё мае жыццё — у Маскве. І нават калі я жыла ў Мінску, усё роўна сябе адчувала рускай, але лагодна, добра прынятай.

— **Калі разважаць пра ўзаемадзеянне беларускай і рускай культур, яны саюзнікі ці праціўнікі?**

— Для мяне вельмі важна, што нас злучае вера і пачуццё славянства. Я не лічу, што яны сапернікі, мы дапаўняем адно аднаго. Але з боку рускіх трэба павысіць павагу да беларускай культуры, з боку беларусаў — перастаць лічыць рускую культуру ўзурпатарам.

Марына ВЕСЯЛУХА